

CONSTRUCTIA EUROPEI UNITE

Experienta istorica a demonstrat ca "unitatea Europei" este optiunea cea mai înțeleaptă pentru popoarele care o alcatuiesc, pentru ca, spunea Victor Hugo, "numai Unitatea va deveni scutul în fata tuturor furtunilor care, altfel, ar putea pustii una din cele mai vechi Civilizatii ale lumii".

Albert Camus observa, de asemenea, ca "uniti, europenii vor fi în masura sa sporeasca tezaurul de valori acumulat în decursul istoriei" iar Nicolae Titulescu aprecia ca, prin constituirea Uniunii Economice Europene va fi posibila dezvoltarea colaborarii dintre statele Continentului, precum si dintre acestea si alte state, deoarece numai o asemenea colaborare constituie garantia progresului. Edmond Michelet considera ca "Europa Unita este viitorul iar farâmitarea este trecutul".

În anul 1926, dupa ce popoarele Europei traisera experienta terifianta a primei conflagratii mondiale, 2000 de reprezentanti din 24 de state s-au întrunit în capitala Austriei pentru a examina viitorul posibil al continentului. Congresul de la Viena si-a propus sa lanseze un mesaj statelor europene si statelor din celelalte zone ale lumii, mesaj care a luat forma "Manifestului Pan-European".

Între principalele obiective convenite de Congresul de la Viena si consemnate în Manifestul Pan-European sunt de amintit: garantarea egalitatii, securitatii si suveranitatii fiecarui stat, înfaptuirea Uniunii Vamale, stabilirea unei monede comune, respectarea civilizatiei fiecarui stat, dezvoltarea cooperarii între statele membre cât si dintre acestea si celelalte state.

La data de 7 septembrie 1929, ministrul de externe al Frantei, Aristide Briand, a propus în cadrul Adunarii Generale a Societatii Natiunilor, "crearea unei Uniuni Federale Europene" iar guvernul francez a fost, apoi, solicitat sa detalieze propunerea facuta de ministrul sau de externe, ceea ce acesta a si facut prezentând un "Memorandum cu privire la organizarea unui regim de Uniune Federala Europeana". Proiectul francez, oprit în conjunctura europeana si mondiala a începutului celui de-al patrulea deceniu al secolului al XX-lea, n-a ramas fara ecou. Conceptele promovate acum de Franta s-au reflectat în structura Comunitatii Europene si în procesul complex al integrarii europene, care s-a declansat dupa al doilea razboi mondial si continua si în zilele noastre.

1.a. Comunitatile europene. instituirea uniunii europene

De la ideea Europei Unite s-a ajuns la concluzia ca se impun structuri europene care sa o concretizeze. Evident ca aceste structuri vizau, în primul rând, domeniul economic; treptat însa s-a apreciat ca sunt necesare structuri comune si în domeniul politic si militar, cu un grad diferit de integrare, de la formele clasice de cooperare, la parteneriat si apoi la modalitati tot mai accentuate de integrare.

1.b. Procesul constituirii unor structuri economice, politice si militare

Primii ani de dupa razboi au fost marcati de ample dezbateri privind viitorul Europei, dezbateri care au reprezentat o continuare si o amplificare a dezbaterilor interbelice. Se vadea necesitatea extinderii cooperarii economice dar si tendinta constituirii unor structuri adecvate care sa faciliteze si sa garanteze aceasta cooperare. De la an la an ideea unor structuri integrate a prins contur, îmbracând forme tot mai concrete,

cu un grad tot mai înalt de angajare din partea guvernelor europene; deosebit de activ în acest sens s-a dovedit a fi guvernul francez, care a avut o contribuție remarcabilă în promovarea noilor structuri europene.

1.c. Apariția primelor structuri economice

După cel de-al doilea război mondial s-a constituit Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, care a polarizat dezbaterile economice asupra problemelor reconstrucției postbelice și dezvoltării economice în Europa în condițiile noilor tendințe și orientări mondiale.

La 16 aprilie 1948, s-a constituit Organizația Europeană de Cooperare Economică, al cărei obiectiv inițial l-a reprezentat "gestionarea ajutorului comun oferit de către Statele Unite ale Americii - în cadrul Planului Marshall- statelor europene care au avut de suferit de pe urma celui de-al doilea război mondial.

Organizația Europeană de Cooperare Economică s-a transformat - în anul 1961- în Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), concentrându-se asupra cooperării internaționale între țările industrializate cu economie de piață, printr-o coordonare a politicilor economice, comerciale și de dezvoltare a țărilor membre. OCDE are 24 de membrii: cele 15 state membre ale Uniunii Europene, la care se adaugă SUA, Canada, Japonia, Turcia, Australia, Elveția, Norvegia, Islanda și Noua Zeelandă.

1.d. Constituirea Consiliului Europei - sensuri și semnificații politice

La 5 mai 1949, s-a constituit unul dintre cele mai importante organisme europene, în vederea promovării unității și cooperării pe continent prin consolidarea democrației pluraliste și apărarea drepturilor omului - este vorba de Consiliul Europei. Originea Consiliului Europei se regăsește în opțiunile și orientările promovate de Congresul de la Haga, care a avut loc în perioada 7-10 mai 1948 și care a pus accentul pe coordonarea mișcărilor pentru o Europă Unită, convenind asupra organizării unor Comitete naționale, însărcinate să desemneze delegați naționali care urmau să inițieze acțiuni menite să extindă colaborarea europeană.

Inițial, Consiliul Europei a fost alcătuit din 16 state europene, care au calitatea de membrii fondatori. În anii care au urmat constituirii sale (1949) numărul membrilor Consiliului Europei a crescut, ajungând în prezent la 41. România a devenit membră a Consiliului Europei în anul 1993, asumându-și angajamentul de a apăra și promova.

În urma intrării în vigoare a Tratatului de la Maastricht, Uniunea Europeană Occidentală a devenit parte integrantă a adâncirii Integrării Europene, concept reluat și în Tratatul de la Amsterdam.

Prin Tratatul de la Washington din 1949 a fost creată Organizația Atlanticului de Nord, ca o alianță militară defensivă. Organizația s-a extins, astfel încât, astăzi, ea cuprinde 19 state, iar rolul principal revine Statelor Unite ale Americii.

1.e. Comunitățile europene

În scopul utilizării mai eficiente a capacităților lor economice și tehnice, statele europene au inițiat mai multe măsuri în vederea creării unei piețe comune care să ducă la extinderea cooperării și la stimularea creșterii producției agricole și industriale. În decembrie 1949, Michel Debré a propus un Proiect de Pact pentru Uniunea Statelor Europene, propunere care a fost urmată de inițiativele lui Robert Schumann, secondat de

Jean Monnet, care vizau crearea unei comunitati europene în domeniul carbunelui si al otelului.

La baza structurilor comunitare stau trei organisme europene:

- Comunitatea Europeana a Carbulului si Otelului
- Comunitatea Economica Europeana
- Comunitatea Europeana a Energiei Atomice

1.f. Comunitatea Europeana a Carbulului si Otelului (CECO)

La 9 mai 1950, Robert Schumann, care detinea functia de ministru de externe al Frantei, a propus un "Program de masuri pentru plasarea productiei de carbune si otel a Frantei si Germaniei sub o autoritate unica", care urma sa se numeasca "Comunitatea Europeana a Carbulului si Otelului". De la început, Comunitatea a fost deschisa aderarii si altor state europene.

Proiectul Tratatului privind constituirea Comunitatii Europene a Carbulului si Otelului a fost pregatit de partea franceza. Negocierile au avut loc la Paris, în perioada 10 iunie 1950 - 18 aprilie 1951 iar Tratatul a fost semnat la 18 aprilie 1951 si a intrat în vigoare la 25 iulie 1952.

Comunitatea Europeana a Carbulului si Otelului, ai carei membrii fondatori sunt: Franta, Germania, Italia, Belgia, Olanda si Luxemburg, a fost constituita pe o durata de 50 de ani, reprezentând un experiment în finalizarea structurilor de integrare europeana. Prin intrarea în vigoare a tratatului de constituire a CECO s-a creat o piata comuna în domeniile carbonifer si siderurgic, facilitând integrarea Germaniei în Europa postbelica. Comunitatea Europeana a Carbulului si Otelului, pornind de la ideea unei constructii economice, avea asadar si valente politice, prin includerea Germaniei într-o piata unica, în doua sectoare economice fundamentale pentru anii '50

1.g. Comunitatea Economica Europeana (CEE).

Procesul constituirii Comunitatii Economice Europene a cunoscut câteva momente de referinta, debutând cu Memorandumul tarilor Beneluxului, elaborat la 20 mai 1955. Principala idee a Memorandumului era aceea ca integrarea economica trebuie sa preceada integrarea politica.

În perioada urmatoare, Memorandumul a fost supus unei analize aprofundate, iar în zilele de 1-3 iunie 1955 a fost dezbaturat în Conferinta de la Messina. La respectiva Conferinta au luat parte ministrii de externe ai Belgiei, Frantei, Germaniei, Italiei, Luxemburgului si Olandei.

În dezbateri s-au confruntat mai multe puncte de vedere, dar concluziile au fost favorabile unor actiuni concertate de integrare. Conferinta de la Messina a constituit un Comitet alcatuit din reprezentanti guvernamentali, condus de Paul-Henry Spaak, care urma sa elaboreze un raport cu privire la masurile ce se impuneau pentru structurarea Pietei Comune Europene.

Dupa zece luni de dezbateri, a fost elaborat "Raportul Spaak", care a fost supus analizei Conferintei ministrilor afacerilor externe de la Venetia, din mai 1956. În acest raport se arata ca, pentru fuziunea pietelor, era necesara eliminarea restrictiilor vamale, promovarea liberei concurente si armonizarea legislatiei tarilor membre ale Pietei Comune.

Ministrii de externe ai Belgiei, Frantei, Germaniei, Italiei, Luxemburgului si Olandei au adoptat "Raportul Spaak" la 20 mai 1956, cu aprecierea ca reprezinta o baza pentru negocierea unor tratate privind integrarea.

Pe 26 iunie 1956 au început la Bruxelles negocieri interguvernamentale care au condus la elaborarea coordonatelor Pietei Comune - constituirea Uniunii Vamale si statuarea celor patru libertati pe întreg teritoriul comunitar.

Tratatul privind Comunitatea Economica Europeana a fost semnat la Roma, la 25 martie 1957.

1.h. Comunitatea Europeana a Energiei Atomice (CEEA)

În scopul dezvoltarii cercetarii stiintifice în domeniul energiei nucleare si crearii unei Pieti comune a combustibililor nucleari, precum si în vederea unui control riguros în industria nucleara, s-a convenit constituirea Comunitatii Europene a Energiei Atomice.

Tratatul privind instituirea Comunitatii Europene a Energiei Nucleare a fost semnat la Roma, la 25 martie 1957, o data cu semnarea Tratatului stabilind Comunitatea Economica Europeana.

În baza Tratatului, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958, statele membre s-au obligat sa adopte masurile care se impun pentru a împiedica orice utilizare ilicita a materiilor nucleare si pentru a proteja sanatatea populatiei.

1.i. Instituirea uniunii europene

Dupa constituirea celor trei Comunitati pe Continent, (Comunitatea Europeana a Carbului si Otelului, Comunitatea Economica Europeana si Comunitatea Europeana a Energiei Atomice), procesul integrarii a cunoscut evolutii pozitive, sub impulsul rezultatelor economice înregistrate de noile structuri europene. Tarile care manifestasera scepticism si chiar cele care își exprimasera dezacorduri în procesul negocierilor, vazând cum se dezvolta economia în interiorul Comunitatilor Europene, s-au reconsiderat pozitia, optând pentru integrarea în aceste Comunitati.

1.j. Extinderea, dezvoltarea si consolidarea Comunitatilor Europene

Spre deosebire de cele sase tari europene care optasera pentru relatii comunitare si pentru o piata comuna europeana, Marea Britanie s-a pronuntat pentru o zona economica europeana de liber schimb, care sa nu implice renuntarea la atribute ale suveranitatii nationale. Ca urmare s-a constituit "Asociatia Europeana a Liberului Schimb", din care faceau parte Marea Britanie, Norvegia, Suedia, Danemarca, Austria, Portugalia, Islanda, Elvetia si, mai târziu, Finlanda.

Constatând însa ca relatiile economice europene nu au sanse de dezvoltare în conditiile unor evolutii paralele în cadrul A.E.L.S. si Comunitatilor Europene, Marea Britanie, Danemarca si Irlanda au optat pentru aderarea la Comunitatile Europene. Prima cerere de aderare a întâmpinat opozitia Frantei, care a manifestat aceeasi opozitie si fata de a doua cerere, patru ani mai târziu. Dupa doi ani, la Haga, s-a decis începerea negocierilor pentru primirea Marii Britanii, Danemarcei, Irlandei si Norvegiei. Tratatul de aderare au fost semnate la 22 ianuarie 1972 si au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1973. În privinta celorlalte tari membre ale zonei europene de liber-schimb, au aparut unele dificultati legate de statutul de neutralitate al unora dintre ele sau de faptul ca altele aveau

regimuri dictatoriale. Solutia la care s-a ajuns a fost încheierea unor acorduri individuale cu fiecare stat membru al "Acordului European de Liber Schimb".

Abandonarea regimurilor dictatoriale din Grecia, Portugalia și Spania a dus la schimbări esențiale nu numai pe plan politic, ci și pe plan economic, rând pe rând cele trei țări devenind membre ale Comunităților Europene. Austria, Finlanda, Suedia și Norvegia au început negocierile de aderare în 1993 și le-au încheiat în martie 1994. Aderarea Austriei, Finlandei și Suediei a devenit efectivă la 1 ianuarie 1995, în timp ce populația Norvegiei s-a pronunțat, pentru a doua oară, prin referendum, împotriva aderării.

Consiliul European, întrunit la Copenhaga în iunie 1993, a hotărât extinderea granițelor Uniunii Europene prin includerea în procesul de aderare a țărilor din Europa Centrală și de Est.

1.k. Tratatul de la Maastricht

Toți analiștii fenomenului european sunt de acord că prin semnarea Tratatului de la Maastricht privind instituirea unei Uniuni Europene, procesul integrării europene a intrat într-o fază decisivă.

Acest important document european debutează cu precizarea că se urmărește crearea unei Uniuni între popoarele Europei, în care deciziile să fie luate cât mai aproape de cetățeni, în vederea organizării în mod coerent și solidar a relațiilor între statele membre și între popoarele lor.

Tratatul de la Maastricht a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993. Acest document, care pune de fapt bazele Uniunii Europene, este format din două Tratamente:

- Tratatul de Uniune Europeană, și
- Tratatul Comunității Europene

Conferința interguvernamentală încheiată la Maastricht, în decembrie 1991, a stipulat în textele convenite, importante măsuri în vederea adâncirii proceselor de integrare. Astfel s-a introdus procedura codeciziei, s-a hotărât extinderea votului cu majoritate calificată și constituirea unor noi instituții europene, în scopul instituirii unui cadru instituțional unic, perfecționat și adaptat cerințelor adâncirii proceselor de integrare.

Tratatul prevede:

- promovarea unui progres economic și social echilibrat și durabil;
- afirmarea identității pe scena internațională;
- întărirea protecției drepturilor și intereselor resortisanților statelor membre;
- dezvoltarea cooperării în domeniul justiției și în cel al afacerilor interne;
- crearea unei Uniuni cât mai strânse între popoarele Continentului;
- menținerea standardelor comunitare și asigurarea eficacității mecanismelor și instituțiilor europene;

1.l. Tratatul de la Amsterdam

La 29 martie 1996, au început la Torino negocierile în cadrul Conferinței Interguvernamentale dedicate dezvoltării și precizării în continuare, a reglementărilor privind Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană. Conferința și-a încheiat negocierile la Amsterdam, la 18 iunie 1997. Tratatul de la Amsterdam extinde procedura legislativă de codecizie la noi domenii. Astfel, dacă Tratatul de la Maastricht consacrase

aplicarea codeciziei în 15 articole, Tratatul de la Amsterdam dedica procedurii de codecizie 37 de articole. Prin modificările efectuate, Parlamentul European a primit statutul de partener egal al Consiliului în adoptarea actelor normative.

Stipulându-se, pe de o parte, extinderea procedurii de codecizie, precum și includerea unor noi domenii pentru aplicarea acestei proceduri, Tratatul de la Amsterdam este considerat a fi un pas hotărâtor în direcția dezvoltării dreptului comunitar, a precizării rolului și funcțiilor instituțiilor europene, îndeosebi a menirii Parlamentului European în sistemul instituțiilor și proceselor de integrare europeană. Literatura de specialitate opinează că prin Tratatul de la Amsterdam s-a consolidat construcția europeană comunitară, precizându-se mai bine rolul și funcțiile Comisiei, Consiliului și Parlamentului European.